

Реконструюючи в поетичній формі національну міфологію, Антонич утверджує оточені ореолом святості вищі істини українського народу, які є мистецькими вартостями. Проходячи крізь призму поетових вражень, вони трансформуються і творять розмаїтий світ, цікавий і невичерпний для пізнання людини.

Але міфологізм Антонича – це не лише відтворення і трансформація найдавніших язичницьких уявлень, які на Лемківщині були особливо живучими, не лише висвітлення національного світовідчуття через власні враження. Це й вияв логічної основи буття, за принципом якої вибудовуються аналогії українських замовлень, це суміщення різних часо- просторових площин, які викликають баладні метаморфози та різні типи перенесення ознак у календарно-обрядовій поезії, адже Антонич знову сакралізує свою поетичну метафору.

Змістове наповнення першоелементів світу у поезії Антонича невичерпне. Адже український варіант реконструйованої поетом картини світу – це абсолютна, а не відносна міфологія.

«Міфологізм» Антонича (про який одностайно згадують критики) – це не лише стиль. Це український «образ світу», що виходить до своїх європейських та індоєвропейських першокоренів. Сьогодні «в широкий світ» виходить сама Україна. І світові саме час, мабуть, побачити себе в українському світовидчому дзеркалі, а нам – українського письменника Антонича в контексті не лише європейської літератури, а й європейської «історії духу».

Список використаних джерел:

1. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискусія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація / Т. Гундорова. – Львів, 1997. – 297 с.
2. Ільницький М. Богдан-Ігор Антонич: Нарис життя і творчості / М. Ільницький. – К.: Рад. письменник, 1991. – 207 с.

Лисенко Н.В.

кандидат філологічних наук, доцент;

Протиняк А.Р.

здобувач,

Донбаський державний педагогічний університет

МИСТЕЦЬКА ЕВОЛЮЦІЯ УЛАСА САМЧУКА В ЖАНРІ МЕМУАРНО-АВТОБІОГРАФІЧНОЇ ПРОЗИ

У студіях більшості українських літературознавців, на думку Черкашиної Т.Ю., відбувається сплутування понять «мемуари» та «автобіографія», і весь корпус мемуарної, автобіографічної й мемуарно-автобіографічної літератури вивчається в межах мемуаристики, бо пріоритет

надається мемуаристичності оповіді, тобто її спогадальному началу. Натомість світова літературознавча традиція чітко корелює ці поняття та відносить мемуарне, автобіографічне й мемуарно-автобіографічне письмо до царини автобіографічної літератури, наголошуючи на особистісному характері цих творів.

Як зазначає Черкашина Т.Ю., у всіх структурно-типологічних різновидах літератури особистого спогаду ми маємо синтез не лише документального й особистого, об'єктивного та суб'єктивного, документального й художнього, але також переплетення мемуарного та автобіографічного начал. Дослідниця вважає, що мемуарними компонентами визначаються ті, з яких складається зовнішнє життя автора, тобто події та факти його неprivатного життя, інформація про знайомих йому людей; автобіографічне ж начало репрезентоване відомостями про приватне, індивідуальне життя автора [3, с. 27].

Багатьом письменникам притаманне тяжіння суб'єкта до розуміння світу й самого себе в ньому. Невиняткова в цьому аспекті й постать Уласа Самчука. Автобіографічність художніх творів прозаїка незаперечна: з їхніх сторінок дихає атмосфера Самчукового світу, рідної його серцю Волині, а в героях ми вгадуємо самого автора. Це погляд на себе збоку, проекція особистості автора на образи власних героїв. На основі власної біографії Улас Самчук інтерпретує історичні та філософські теми – питання про міру впливу обставин на особистість, про силу людського духу, про формування й розвиток неординарної особистості у складних соціально-політичних умовах. Хоча в основу творів і були покладені справжні факти життя письменника, він при цьому переосмислив пережите, дещо дофантазував, але й випустив окремі епізоди. Водночас Улас Самчук дбав про те, щоб доступно розповісти читачеві, як герої вчаться на помилках, дорослішають, як їм спрагло хочеться робити добро, як у складних життєвих ситуаціях перемагають у собі страх, намагаються не йти на компроміс із совістю.

Через трагедію однієї людини автор показує трагедію усієї нації в певний період її існування. Чи не найповніше конкретизує це завдання саме «Волинь» – розлоге епічне полотно, що унаочнює шлях сільського юнака Володьки Довбенка крізь війни, революції до себе самого. «Волинь» – твір значною мірою автобіографічний. В основу його сюжету покладено факти життя автора та його родини. Ми знаходимо багато схожого в біографії Самчука з життєвим шляхом головного героя роману Володьки Довбенка.

Роман «Юність Василя Шеремети» є значною мірою автобіографічним твором. Долю головного героя Василя Шеремети можна розглядати як продовження біографії Володьки Довбенка з «Волині». Говорячи, що бачить у ньому «мішанину Байрона і селяка», сам автор вказує на романтичну вдачу героя, а, використовуючи алюзію до шекспірівського Гамлета, розкриває роздвоєність його душі. Герой ставить перед собою одвічне гамлетівське питання: «Бути чи не бути». Зі сторінок повісті перед нами постає людина мисляча, яку визначаємо як фавстівський тип. Вважається, що для людини такого типу все життя є дорогою до самого себе, пізнанням світу та свого

місця в ньому, шуканням істини. Василь Шеремета своє місце в житті визначав так: «Добитись до того заповітного краю і вийти на чисте, легше, просторіше поле життя. Дістати матуру. Вступити до університету» [2, с. 27], тому наприкінці повісті герой набуває відносної душевної рівноваги, що прийшла на зміну стану роздвоєності.

На жаль, довгий час мемуаристика Уласа Самчука була невідома широкій читацькій аудиторії. Розвиток автобіографічності у творчості письменника дістав логічне завершення у вигляді книг спогадів, репортажів, нотаток, вражень, нарисів та есе, які розповідають про події Другої світової війни («П'ять по дванадцятій: Записки на бігу», «На білому коні», «На коні вороному: Спомини і враження»), життя українців у таборах для переміщених осіб та діяльність МУРу («Планета Ді-Пі: Нотатки й листи») й у Канаді («На твердій землі»), українську громаду на американській землі в рамках організації Українського Народного Союзу («Слідами піонерів: Епос української Америки»).

«Планета Ді-Пі: Нотатки й листи» залишається бібліографічним раритетом, і, відповідно, є найменш дослідженою. Події трактуються за трьома ознаками: рік, назва міста перебування Уласа Самчука, місяць. Будуючи свої спогади за просторово-часовим принципом, автор максимально використовує всі свої знання людей і подій, пов'язаних із цими місцями, подає, часто за допомогою історичних ремінісценцій, повну картину минулого.

Перед читачем постають 40-ві роки: 1945, 1946, 1947, 1948 [1]. Також разом із героями можна було відвідати Оффенбах, Ашаффенбург, Майнц-Кастель, Ульм над Дунаєм, Корнталь біля Штуттгарту, Цуффенгаузен біля Штуттгарту. Літо змінювала осінь, осінь – зима, зиму – весна, весну – літо... І так із року в рік: кругообіг природи – кругообіг життя. День за днем письменник пунктуально занотовує побачене, почуте, пережите і вистраждане, фіксує плин подій. Спогади митця, збагаченого новим досвідом і новими враженнями, – не суха й нудна констатація фактів, подекуди малозначущих, які найчастіше маємо в мемуарах людей, позбавлених художнього таланту, а це власний світ письменника, його переживання, його оцінки й роздуми.

Варто зауважити, що твір «П'ять по дванадцятій», який, за логікою архітекtonіки циклу, становить третю книгу, вийшов друком значно раніше, ніж перша, друга й четверта частини. Ці чинники, а також відсутність спеціальних авторських приміток, зумовили те, що цей цикл спогадів не прийнято трактувати як тетралогію. Попри все, часопросторова послідовність творів, спільність сюжетних, тематичних рамок, жанрово стильова відповідність дозволяють сприймати мемуарно-автобіографічні книги Уласа Самчука як єдине художньо-естетичне ціле.

Цикл мемуарно-автобіографічних творів Уласа Самчука – це не тільки майстерний варіант авторської інтерпретації прозової спадщини, безцінний сьогодні для літературознавців і культурологів. Це документально художня

антологія доби, спрямована на досягнення творчою свідомістю розхитаних основ онтології, на відновлення цілісності світу, в якому людина-митець зможе бути почутою. Множинність форм вираження авторського «я» у мемуарно-автобіографічному циклі залишається відкритою для подальшого трактування.

Список використаних джерел:

1. Самчук У. Плянета Ді-Пі: Нотатки й листи / Улас Самчук. – Вінніпег, 1979. – 355 с.
2. Самчук У. Юність Василя Шеремети: Роман / Улас Самчук. – Мюнхен: Прометей, 1947. – Т. 1. – 156 с. – Т. 2. – 165 с.
3. Черкашина Т. Ю. Мемуарно-автобіографічна проза ХХ століття : українська візія : монографія / Т. Ю. Черкашина ; за наук. ред. О. А. Галича. – Харків : Факт, 2014. – 380 с.

Машарова Я.В.

кандидат філологічних наук, доцент;

Шевчук О.В.

викладач,

Одеська національна академія харчових технологій

СОЦІОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ У МЕЖАХ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Протягом усього історичного розвитку України мовне питання набувало не лише лінгвістичного, а й політичного, соціального та культурного значення.

Мова є не застиглою категорією, а соціальним явищем, що розвивається за об'єктивними законами, які не залежать від волі окремої людини. Проте людство в цілому й окремі його представники (відомі письменники, політики, філософи) відіграють визначну роль у розвитку національної мови. Навіть протягом життя одного покоління разом із розмаїттям політичних, економічних або соціальних змін відбуваються об'єктивні зміни і в мовній системі.

Курс української мови за професійним спрямуванням, розроблений на кафедрі українознавства та лінгводидактики ОНАХТ, спрямований на формування у студентів свідомого ставлення до державного статусу української мови, розуміння її як національного феномена у контексті минулого й сучасного держави.

«Мова є засобом зберігання та передавання інформації, одним із важелів керування. Вона є мірилом осмислення всього реального й абстрактного. У ній зафіксовано історичний досвід попередніх поколінь, неповторний менталітет етносу, його духовні надбання. Мова допомагає краще зрозуміти людину в її минулому і сьогоденні, є засобом її духовного зростання» [2, с. 16].

З огляду на це у курсі лекцій вважаємо доречним аналізувати історію розвитку української літературної мови, її стильову систему та особливості